

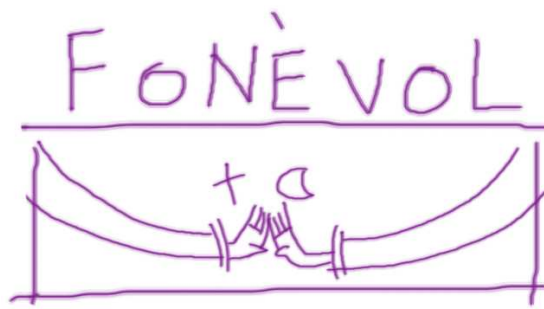
DONES A LA FESTA O DONES A LES FILAES

Lluís Torró i Gil

A les festes de Sant Jordi de 1820, la Reial Fàbrica de Draps va acordar “...*que se haga venir una Música de las mejores que sea doble y acompañe a una comparsa de niñas vestidas a la turca...*”, amb l'objectiu de celebrar de la forma més ostentosa possible la restitució de l'ordre constitucional promogut pel pronunciament de Riego. Entre les meues vivències d'infantesa recorde quan ma tia em mostrava les fotos (que encara tindrà alçades en algun caixó) de la seua germana major fent de rodella del seu pare que va fer d'alferes i de capità d'una filà mora (de les que encara existeixen), a les darreries dels anys vint del segle passat.

Pregue que em disculpen per l'estranya construcció del paràgraf precedent que tan sols pretén posar dos exemples molt antics i molt allunyats entre ells de presència de les dones a la Festa d'Alcoi; quasi un segle els hi separen entre tots dos i entre el més recent d'ells i l'actualitat. I ho faig aprofitant que aquesta qüestió torna a tindre un important interès social a la nostra ciutat.

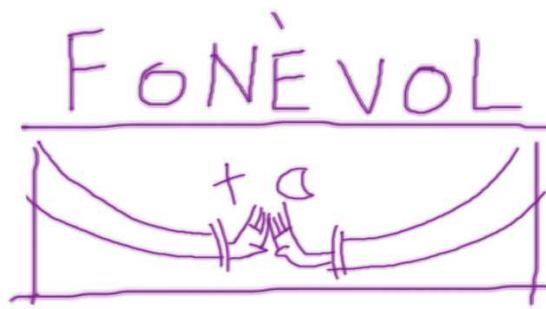
El treball de Verònica Gisbert, que ha estat divulgat per diferents mitjans de comunicació i que és fàcilment accessible a través d'internet, ha tornat a posar la participació de les dones en la Festa a l'agenda dels debats recurrents alcoians. Cal reconèixer que, tot i tractar-se d'un estudi preliminar (esperem que acabe conformant la base d'una tesi doctoral), fins ara no s'havia tractat amb tant rigor i profunditat aquesta controvertida qüestió.

Més enllà de les opinions que parteixen més dels sentiments que de la racionalitat, però abordant un tema que li ha afectat i li afecta en primera persona, Gisbert ens ofereix una anàlisi antropològica i social que, des d'una perspectiva de gènere, explica com la Festa reflecteix i reforça els mecanismes de dominació patriarcals. L'autora demostra de forma convincent com les argumentacions que justifiquen l'exclusió del gènere femení de la Festa no suporten una anàlisi mínimament objectiva. Així mateix també explica com les dones han anat aconseguint espais en el món dels Moros i Cristians d'Alcoi, però, fins ara, sempre amb un paper subordinat i merament decoratiu.

Com he volgut il·lustrar amb els exemples esmentats, tot i les enormes diferències (la més important de les quals és la seua consagració "reglamentària" actual, com bé indica Gisbert) la presència subordinada i testimonial de les dones en les seues manifestacions, diguem-ne, "externes" és molt antiga. És aquest el principal objecte del treball de recerca que estic comentant .

Són moltes les virtuts doncs d'aquesta investigació. Entre les mancances, jo sols n'hi trobe una de rellevant: la no consideració de la fil·la com a espai de sociabilitat, un tema al que s'al·ludeix de passada. Des del meu punt de vista, ací és on es troba una de les claus de la singularitat alcoiana. La xarxa de relacions socials quotidianes que es teixen al voltant de les societats privades masculines que són les filaes alcoianes (un fet que les distingeix, si més no, parcialment, de les seues homòlogues d'altres localitats) potser siga hui dia el principal obstacle per a la incorporació de les alcoianes a la Festa com a membres de ple dret. Estic convençut que l'autora abordarà aquesta qüestió (que requereix una metodologia de recerca més laboriosa i complexa que la que s'exigeix a una tesi de màster) a la seua futura tesi doctoral.

Acabe convidant a tothom a la lectura del treball de Verònica Gisbert. Més enllà de les dificultats que implica un treball acadèmic de nivell amb un notable grau d'erudició, trobaran unes reflexions apassionades i apassionants. Independentment de les opinions particulars de cadascú s'enriquiran: fa pensar.

Lluís Torró i Gil